

VNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Investidura com a Doctor "Honoris
Causa" per la Universitat de València a
Thomas F. Glick

Discurs del Sr. Rector Esteban Morcillo
Sánchez

València, 14 juny de 2010

VNIVERSITAT ID VALÈNCIA
EL RÈCTOR.

Excel·lentíssims senyors vicerectors, excel·lentíssimes senyores vicerectores
Il·lustríssima senyora Secretària General

Doctor Thomas Glick

Autoritats

Membres de la Comunitat Universitària

Senyores i senyors, amigues i amics

Permeteu-me que les meues primeres paraules siguen per a felicitar el professor Thomas Glick per la seua incorporació al Claustre de doctors de la Universitat de València a proposta de la Facultat de Geografia i Història, per iniciativa del Departament d'Història Medieval, i amb l'acord del Consell de Govern.

Tres són les funcions principals que té avui encomanades la Universitat: la docència, la investigació i la transferència de coneixements, que es pot entendre, en aquest últim cas, com el retorn multiplicat de la inversió que la societat ha fet en la universitat i també, de manera més general, com el compromís d'aquesta última amb la societat de la qual ha nascut i a la qual es deu. No oblidem que la funció última de la universitat, la que la justifica i li dóna sentit, és la seua funció social, la seua contribució –a través del coneixement– al progrés i el benestar de la societat.

Aquestes tres funcions es troben admirablement reunides en la persona i la trajectòria científica i acadèmica del doctor Thomas Glick, amb més de quaranta anys d'activitat docent, una extensa i sòlida obra investigadora, un activisme militant en favor del debat i el respecte entre les cultures, per damunt de qualsevol mena de fanatisme i intolerància, i una defensa apassionada del patrimoni cultural i històric, material i immaterial, que l'ha portat a implicar-se en causes tan nobles com la recuperació de la memòria històrica de les comunitats jueves de les petites viles d'Europa central i oriental, les *shtetls*, d'on arranquen els seus orígens familiars, o la preservació de l'horta de València, un paisatge històric modelat per la mà de l'home, que té ja els dies comptats, sepultat pel cement i pels interessos immobiliaris.

Com ens ha recordat el professor Antoni Furió en la seua *laudatio*, Thomas Glick, el nostre nou doctor *honoris causa*, va estudiar a la Universitat de Harvard, on es va

doctorar en història el 1968. Prèviament havia estudiat també àrab i hebreu a les universitats de Barcelona i de Columbia. Va ser cinc anys professor a la Universitat de Texas a Austin i des de 1972 exerceix la docència a la Universitat de Boston, on continua en actiu després d'haver complit ja els setanta-un anys i, de moment, sense perspectives ni ganes de jubilar-se. Ha estat professor visitant en nombroses universitats, entre elles la de València, la Politècnica de València i la de Montevideo, a l'Uruguai. Va ser director del Departament d'Història de la Universitat de Boston i, des de 1998, dirigeix l'Institute for Medieval History d'aquesta mateixa universitat.

Són molts els premis i reconeixements que ha obtingut al llarg de la seua dilatada trajectòria, però em permetran que em limite a citar-ne ací només uns pocs, com ara el Premio Internacional Geocrítica, el 2004, o la Medalla Académica de la Sociedad Mexicana de Historia de la Ciencia, el 2006; així com algunes de les societats científiques de les quals és membre: The Linnean Society, la History of Science Society, la Society for the History of Technology, la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, la Sociedad Española de Historia de la Ciencia, la Societat Catalana d'Història de la Ciència i la Sociedad Mexicana de Historia de la Ciencia. Sense oblidar la seua condició de membre fundador de l'Associació Valenciana d'Amics dels Molins i la seua participació activa, militant, en associacions, moviments i campanyes en defensa de l'horta de València: de les seues alqueries, els seus molins i els seus habitants, els llauradors.

Els biòlegs, i també els historiadors, encara discutien fa uns anys sobre l'atzar i la necessitat. És a dir, sobre la respectiva incidència de l'un o de l'altra en el curs dels esdeveniments, biològics, històrics i, hem de suposar, també personals. No hi havia res en la biografia personal i familiar del jove universitari nord-americà que cursava els seus estudis a Harvard a finals dels anys cinquanta i principis dels seixanta que permetera suposar que acabaria dedicant els seus esforços intel·lectuals a l'estudi del regadiu en una remota regió de la Península Ibèrica; que seria una de les autoritats de referència en el camp dels intercanvis tècnics i culturals, en especial de la cultura islàmica a la cristiana; i també que seria un dels principals experts en l'estudi de la transferència de les idees científiques, com mostren els seus treballs sobre la recepció de Darwin, Freud i Einstein en la ciència i el pensament científic espanyol.

Dos fets, completament atzarosos, determinaren la direcció futura de la trajectòria científica i investigadora del jove Thomas Glick i expliquen el seu sobtat interès per una Espanya encara devastada civilment per la guerra i asfixiada moralment i intel·lectualment per la dictadura franquista. Un d'aquests dos fets són les tres conferències que va impartir el 1958 l'arabista i hebraïsta Josep Millàs i Vallicrosa en una escola d'estiu a Madrid, a la qual assistia un Thomas Glick de 19 anys, que quedà fascinat pel personatge i pel vigor de les seues idees, en particular les seues tesis sobre l'orientalització del paisatge del sud de la península. Va ser com la caiguda del cavall de sant Pau, o per utilitzar la mateixa metàfora que utilitza Glick en referir l'anècdota, va ser com el moment en què Salvador Dalí cregué que havia descobert la forma molecular helicoide de la vida en l'estació del tren de Perpinyà.

L'altre fet decisiu, un o dos anys després, va ser l'anunci que va posar en el diari estudiantil el catedràtic de ciència política Arthur Maass buscant algú que sabés traduir "documentos españoles". Aquests documents resultaren ser les ordenances de les sèquies de l'horta de València que havia publicat el baró Jaubert de Passa el 1844 i que, en realitat, no estaven en espanyol sinó en valencià. Poc després, el 1960, Glick ja estava a Barcelona, estudiant amb Millàs i Vallicrosa, i a València, on el seu amfitrió i gran amic durant anys seria l'advocat i factòtum del Tribunal de les Aigües, Vicent Giner Boira.

A València, Glick contacta i s'implica immediatament amb el petit però molt actiu món valencianista. Bona prova d'aquesta implicació és la seua participació en la publicació d'una *Antologia de la poesia realista valenciana*, una mostra de resistència civil i cultural d'una societat que es resisteix a desaparèixer, i també, més tard, la seua intervenció en la traducció a l'anglès de *La pell de brau*, de Salvador Espriu. Com molts altres historiadors que han treballat sobre la societat valenciana, Thomas Glick s'ha implicat a fons en la defensa de la seua cultura i la seua llengua. També, i molt, del seu patrimoni històric i cultural.

A València és també on comença la seua trajectòria científica, en dedicar la seua tesi doctoral a l'estudi del regadiu històric, medieval, de l'Horta. Una obra on

conflueixen tres de les seues àrees d'interès científic i acadèmic: la història de la ciència, la història de la tècnica i la geografia històrica. A Glick no sols li interessen els aspectes tècnics i materials –des dels assuts i les sèquies als molins– sinó també els socials i institucionals –l'organització del reg, les comunitats de regants, la distribució de les aigües, la conflictivitat– i, per damunt de tot, la transferència d'idees i tècniques entre cultures. En aquest cas, la transferència de la cultura hidràulica, de la cultura de l'aigua en medis àrids, d'una conca a l'altra de la Mediterrània, de la cultura islàmica a la cristiana, a partir d'aquest pont entre cultures que va ser al-Andalus.

Això, que avui és tan obvi, no deixava de ser un tabú en l'erm intel·lectual de l'Espanya dels anys cinquanta i seixanta, atrapada encara pel debat essencialista entre don Claudio Sánchez Albornoz i Américo Castro, que no acceptava, en el cas del primer i de la majoria dels historiadors, el contacte i l'intercanvi cultural entre la civilització islàmica i la cristiana, entre al-Andalus i Espanya. Glick, per contra, trobava els orígens del mustassaf cristià en el muhtasib islàmic, i aquest, al seu torn, en un oficial similar del món hel·lenístic; o els orígens de les hortes valencianes en les de Síria i el Pròxim Orient. Tota una lliçó d'història comparada i també de la necessitat d'una història sense prejudicis culturals o polítics.

En un altre ordre de coses, Thomas Glick ha estat també, o sobretot, un gran difusionista. L'últim difusionista, com es reconeix ell mateix en el discurs d'acceptació d'un altre reconeixement acadèmic. Glick s'ha interessat per la difusió i la recepció en general, però molt particularment a Espanya i Amèrica llatina, de l'obra de tres grans figures capitals de la ciència contemporània: Darwin i l'evolucionisme, Freud i la psicoanàlisi i Einstein i la relativitat. El seu interès per la difusió cultural de les tècniques hidràuliques el portà cap a la difusió de les idees científiques, una direcció en què es veuria confirmat pel mestratge de José María López Piñero, l'autor de referència en aquells moments en el camp de la història de la ciència.

En el seu esplèndid llibre sobre el *Darwinismo en España*, Glick presta particular atenció al paper que jugà la Universitat de València en la introducció de l'evolucionisme, tot destacant la celebració del primer centenari del naixement de Darwin, un acte carregat de significació no sols científica, sinó també cultural i política,

al qual assistiren intel·lectuals destacats de tot Espanya i, entre ells, Miguel de Unamuno. L'estudi de la difusió de les idees mèdiques, començant per l'endocrinologia, el portaria a l'estudi de la psicoanàlisi i de la constitució de la psiquiatria espanyola, especialment durant el període d'entreguerres; però també s'ha interessat per la història de la genètica al Brasil, la longevitat i el rejuveniment, els estudis sobre el càncer i la recepció de l'obra de Freud.

Quant a l'obra d'Einstein, Glick ha estudiat la recepció de la teoria de la relativitat a Espanya, l'impacte que causà en els medis científics i acadèmics, com a resultat, l'oferta que se li va fer el 1933 d'una càtedra extraordinària a la Universitat Central de Madrid. Finalment, una línia constant de la seua obra ha estat l'estudi de la ciència espanyola a l'edat moderna i contemporània, que culminaria amb la publicació, juntament amb José María López Piñero, del *Diccionario Histórico de la Ciencia Moderna en España*, el 1983, un títol de referència ineludible en el seu àmbit. Com ho són també molts dels treballs i estudis del nostre nou doctor.

El professor Glick és autor d'una trentena de llibres, molts dels quals han estat traduïts al castellà, i de vora dos centenars d'articles publicats en prestigioses revistes científiques. També ha prestat una gran atenció a la crítica científica, al seguiment i la valoració de la producció bibliogràfica en els diversos camps de la seua especialitat, com ho mostren les vora dues-centes ressenyes publicades al llarg de quaranta-cinc anys. Algunes d'aquestes obres han vist la llum a les Publicacions de la Universitat de València, com el llibre que va fer junt amb el professor López Piñero sobre el Megaterio de Bru i el president Jefferson; o el més recent sobre *Paisajes de conquista*, on estudia la transformació de les antigues fortaleses islàmiques en castells feudals, amb una funció totalment diferent; o la reedició, que s'acaba de publicar aquesta mateixa setmana, coincidint amb aquest acte de concessió del doctorat honoris causa, del llibre ja clàssic *Darwin en España*, i que completa també el gran esforç editorial que ha fet la Universitat de València per a commemorar el bicentenari del naixement de Darwin.

Però a banda de la seua obra científica, la figura de Thomas Glick té també una dimensió social, cívica, gens menyspreable. Sent com és un historiador del contacte i

l'intercanvi entre cultures, i a més un historiador de la València medieval, on conviuen cristians, musulmans i jueus, Thomas Glick no pot ser sinó un partidari del diàleg entre cultures i civilitzacions, en uns moments en què el fanatisme i la intolerància renaixen amb força i dificulten de nou la convivència pacífica a Palestina i el Pròxim Orient. El professor Glick és un home del seu temps, que ha experimentat en la pròpia història familiar els horrors del segle XX, amb la persecució dels jueus durant l'Holocaust; i al mateix temps, com a científic, ha estat una de les personalitats que més han fet per estudiar i valorar l'aportació de les diverses tradicions culturals.

També ha estat un dels més apassionats partidaris de la conservació de l'horta de València. Ha participat, com un ciutadà més, en les campanyes per la defensa de l'horta de Campanar, finalment presa per les excavadores. Ha escrit a revistes, a la premsa, a l'alcaldeessa; ha donat entrevistes als mitjans de comunicació, ha impartit conferències, ha visitat els afectats pels plans d'urbanització de l'horta, ha proposat mesures alternatives, que posaren en valor el patrimoni material i que, per la via d'un ecoturisme sostenible, poguessen garantir el futur de l'horta. Tot el que siga necessari per a desmentir el vaticini que ell mateix va emetre fa onze anys quan va dir, en una entrevista a *Mètode*, que a l'Horta li quedaven quinze anys.

Thomas Glick és un universitari complet, dotat d'una gran curiositat científica i una gran honestat intel·lectual, que destaca per la varietat i amplitud dels seus interessos i els seus coneixements. Ha fet importants contribucions al coneixement científic, des de la història de la ciència i la tècnica a la dels préstecs i intercanvis culturals, en les quals ha sabut combinar l'examen rigorós, a peu d'obra, de l'anàlisi local amb reflexions d'abast més general que posen en relació les diverses civilitzacions per damunt de les fronteres culturals. És també un universitari compromès amb el seu temps i amb els grans problemes del nostre món, en particular els que afecten a la convivència entre pobles i cultures i a la defensa del patrimoni, material i immaterial, com un bé suprem de les nostres societats.

Per tot això, la Universitat de València s'honora concedint al professor Thomas F. Glick el doctorat *honoris causa* que l'incorpora, amb plenitud de drets, al claustre de doctors de la nostra institució.

VNIVERSITAT ID VALÈNCIA
EL RÈCTOR

Enhorabona.